

1940'LARIN DERGİLERİ

*Küllük / Yurt ve Dünya / Çığ / Adımlar
Görüşler / Meydan / Beşer / Beraber*

M. BÜLENT VARLIK

© TÜSTAV İktisadi İşletmesi

Bu yapının telif hakları TÜSTAV İktisadi İşletmesine aittir,
izin alınmadan kullanılamaz.

Baskıya Hazırlık: Gönül Göner

İstanbul Mart 2022

ISBN: 978-605-4513-70-3

Sertifika No: 43438

TÜSTAV İktisadi İşletmesi

Meşrutiyet Mahallesi, Hacı Mansur Sokak

No: 10 A Blok Kat:3 No: 64 34363

Şişli-İstanbul

Tel: (+90) 212 237 98 92

<http://www.tustav.org>

e-posta: bilgi@tustav.org

Baskı ve cilt:

İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri (Sertifika No: 44066)

Çobançeşme Mah. Altay Sok. No: 8

Yenibosna - Bahçelievler / İstanbul

Tel: 0212 496 11 11

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
KÜLLÜK	9
YURT VE DÜNYA	20
Ek: 1: İnanın Ki... [<i>Adnan</i>] <i>Cemgil</i>	79
Ek: 2: Emperyalizm <i>Niyazi Berkes</i>	81
ÇİĞ	86
Ek: 1: Yeni Türk Şiirinde Realizm <i>Hâmit Argon</i>	105
Ek: 2: Lâiklik Yahut Dinî İnançlar Karşısında Devlet <i>Faik M. Amaç</i>	110
Ek: 3: Edebiyatımız Hakkında 4 Soru [Anketine Cevap] <i>Orhan Kemal</i>	116
ADIMLAR	120
GÖRÜŞLER	145
MEYDAN	152
BEŞER	160
Ek-1: Millî Kurtuluşçu Çin Mücahitlerine Bizden Selâm! <i>Esat Âdil Müstecabi</i>	169
BERABER	172
Ek: 1: Bilim Düşüncesi <i>Oktay Deniz</i> [<i>Fethi Naci</i>]	183
YAZARLAR/SANATÇILAR/SORUMLULAR ÜZERİNE NOTLAR	188
MATBAALAR	204

ÖNSÖZ

Türkiye’de sosyalist/komünist hareketin 1936’dan 1950’lerin sonlarına kadar olan dönemi hakkında belgelere dayalı çok fazla bilgi sahibi değiliz. Bu dönemde neler yaşandığının bazı izlerini kısmen süreli yayınlardan takip etmek mümkün. Bu tesbitten hareketle söz konusu dönemde yayınlanan bazı süreli yayınlar hakkında bilgi verme çabamıza devam ediyoruz.

Çalışmamızın dördüncü cildinde de öncekilerde olduğu gibi Türkiye’nin çeşitli yörelerinde “sosyalizme inanan”, insan haklarını savunan, demokrasinin hayata geçmesini isteyen “bir avuç genç” tarafından yayınlanan sekiz süreli yayına yer verdik; bunları da önceki ciltlerdeki sistematik çerçevesinde incelemeye çalıştık. İncelemeye çalıştığımız süreli yayınların üçü Ankara’da, biri Adana’da ve diğerleri İstanbul’da yayınlanmış. Bu ciltte yer alan süreli yayınların ikisi; *Küllük* ve *Meydan* daha önce *Müteferrika* ve *Kebikeç* dergilerinde yayınlandı. *Beşer* ile ilgili çalışma ise yıllar önce bir kitapçık olarak yayınlanmıştı. Diğer çalışmalar ise ilk kez bu kitapta yer almakta.

Süreli yayınlardan yapılan alıntılarda çok küçük “daktilo hataları” dışında özgün metne sadık kalındı, düzeltme yapılmadı. Alıntı yapılan metinlerdeki günümüzde pek

kullanılmayan sözcükler ile bazı açıklamalar [] içinde gösterildi.

Bazı süreli yayınlardan yapılan ve dönemin ruhunu yansıttığına inandığımız alıntılar da ilgili bölümün sonunda “ek” olarak verildi.

Bu çalışma da, diğer ciltlerde olduğu gibi, siyasal olarak 1940’lı yıllardaki “sol” düşüncenin izleri sergilerken aynı zamanda edebiyat tarihine de değinmekte. Günümüzde “toplumcu gerçekçi” olarak nitelendirilen pek çok yazar ilk ürünlerini 1940’yu yılların dergilerinde gün ışığına çıkarmış. Çalışmamızın bu açıdan edebiyat tarihine de ışık tuttuğu inancındayız.

Bu cildin hazırlanmasında son derece titiz editörlüğü ve katkıları için Erden Akbulut’a, *Berber* dergisinin nüshalarını temin eden Bülent Erdem’e, *Yurt ve Dünya* ile *Adımlar* dergisi paylaşımları için Haluk Gümüüş’e, *Küllük* ile ilgili katkıda bulunan Fazıl Gökçek’e teşekkür ederim.

Şüphesiz ki, eksikliklerimiz, yetersizliğimiz vardır; onların bütün sorumluluğu bize aittir.

Takdir okuyucunundur.

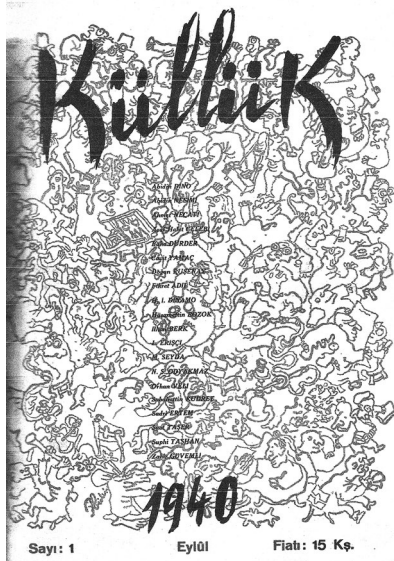
M. Bülent Varlık

İktisatçı

mbvarlik@gmail.com

KÜLLÜK

Tek Sayılık Bir Edebiyat Dergisi
(İstanbul/Eylül 1940)

1940 sonbaharında yayın hayatına başlayan ve sadece bir sayı yayınlanabilen *Küllük*, bu çok kısa ömrüne rağmen üzerinde durulmaya değer bir dergidir¹.

1 *Küllük*'ün tek sayısı oldukça yıpranmış olarak 2001 SB 110 kayıt numarası ile [Ankara] Milli Kütüphane'de bulunmaktadır. Derginin tıpkıbasımı için bkz: *Müteferrika*, No: 51, Yaz 2017/1, ss: 159-178.

1. Derginin Yayınlanması

1939-1940 yıllarında Beyazıt Camii'nin önünde bulunan Küllük kahvesinde² toplanan, bir kısmı “toplumcu edebiyat” çizgisini benimseyen bazı gençler, bir dergi çıkarmaya karar verir.

Önce, dergi için bir “ad” bulunması gerekmektedir. Dergiyi yayınlayacak olan grupta yer alan Hasan İzzetin Dinamo, yakından tanıdığı Yahya Kemal Beyatlı'dan kendilerine bir dergi adı önermesini talep eder. Yahya Kemal de “Kayık” adını uygun bulur. Ancak bu ad, özellikle Abidin Dino tarafından uygun bulunmaz. Dinamo, gerisini şöyle anlatır:

“... Hepimiz yine bir ad araştırmaya başladık. Herkes bir şeyler buluyor, dudak bükerek bunu geri çeviriyorduk. En sonra, çoktan beri usumda dönüp duran bir adı ortaya attım: “Arkadaşlar, ben size gerçekçi bir sanatçı olarak şu sırada üzerinde oturduğumuz yerin adını öneriyorum”.

“Nedir o?” diye sordular.

“Küllük” dedim.

Hepsi, şöyle bir düşündü.

Sait Faik: “Fena değil be!” dedi.

...Bir-iki arkadaş, Küllük lâfının çok su götürür yanı bulduğunu, alaya alınabileceğimizi ileri sürdüyse de

2 Küllük kahvehanesi ile ilgili kapsamlı bir çalışma için bkz: Mehmed Ali Yıldız; “Beyazıt'ta Bir Kültür Ortamı: Küllük Kahvesi”, *Mavi Atlas/Gümüştane Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Elektronik Dergisi*, No: 4/2015, ss: 96-107. Ayrıca bkz: Salâh Birsnel; *Kabveler Kitabı*, Koza yay., İstanbul-1975, ss: 303-319.

Küllük adı tuttu. Dergimizin adı da bulununca hemen yazıları makinaya verdik”³.

2. Biçimsel Özellikler

Büyük boy, aylık “fikir ve sanat mecmuası” olan, Eylül 1940’da yayınlanan *Küllük*’ün sahibi ve neşriyat müdürü, finansmanı sağlayan Alâeddin Hakgüder⁴ olmakla birlikte derginin asıl yöneticisi; içerik ve sayfa düzenleyicisi Abidin Dino’dur⁵.

Dergi yönetiminde Abidin Dino’nun etkin olmasına rağmen kimin yazısının yayınlanacağı, kimin yazısının hangi sayfada yer alacağı gibi “tali” konular üzerinde tartışılır. “Derginin kapağına yazılacak adların sırası” bile

3 Hasan İzzettin Dinamo; *İkinci Dünya Savaşı’ndan Edebiyat Anıları*, de yay., İstanbul-1984, ss: 105-106.

4 Abidin Nesimi; *Yılların İçinden*, Gözlem yay., İstanbul-1977. s: 196. Nevzad Sudi [Odyakmaz]; *Küllük Anıları*, 3. baskı, Mephisto yay., İstanbul-2004, s: 21’de, Hakgüder’in 1939-1940 yıllarında *Yurd* dergisini parasal olarak desteklediğini, bu desteğini daha sonraki yıllarda başka dergilerde de sürdürdüğünü belirtir ve devam eder: “Sevecen bakışı, dudaklarından eksilmeyen buruk gülümseyişi, hoşgörüsüyle, babacan tutumuyla, kim olursa olsun paraca sıkılanlara ya da düşkünlere, yoksullara el uzatmasıyla gerçek bir baba, bir ağabeydi o. Ama başı darda olduğu vakitler ona koşanlar, Tersane caddesindeki demir tecimevinin kapısını aşındıranlar, özellikle ozanlar, yazarlar, yayıncılar ne yazık ki batkın günlerinde içten bir iki sözcükle onun gönülünü almayı uslarına bile getirmediler”. Esat Adil Müstecaplıoğlu’nun liderliğindeki Türkiye Sosyalist Partisi’nde de görev yapan A. Hakgüder hakkında daha fazla bilgi için bkz: Abidin Nesimi; *Türkiye Komünist Partisi’nde Anılar ve Değerlendirmeler/1909-1949*, Promete yay., İstanbul-1979, ss: 81-83, 191-192; Abidin Nesimi; *Yılların İçinden*, ss: 196-200 ve Hasan İzzettin Dinamo; *İkinci Dünya Savaşı’ndan Edebiyat Anıları*, ss: 104-105.

5 Abidin Nesimi; *Yılların İçinden*, s: 185.

sorun olur. Sonunda Abidin Dino'nin önerisi ile kapağa yazarların ilk adlarının alfabetik sırası ile konulması kararlaştırılır⁶.

Kapak dahil 20 sayfa olan derginin fiyatı 15 kuruştur. Cumhuriyet Matbaası'nda basılan derginin 16. sayfası mi-zahi nitelikli yazılara ayrılmış; Necip Fazıl Kısakürek ve Peyami Safa'nın üslupları taklit edilerek "kahvehane" üzerine kısa notlar yayınlanmıştır. Asaf Hâlet Çelebi üslubundaki yazı ise bizzat A. H. Çelebi tarafından kaleme alınmıştır⁷. Derginin arka kapağı çeşitli reklamlara ayrılmıştır⁸.

3. Yayın Politikası

Küllük'ün ilk sayısında, alışılmışın dışında olarak bir "önsöz" yayınlanmamış; bunun yerini bir "beyanname" almıştır. Bu beyanname de derginin adını nereden ve neden aldığı, ne yapılmasının amaçlandığı açıklanmıştır:

"Küllük bir kahvedir.

Kahve deyip de geçmiyelim.

...Anadolu köyünün hakikî mâbedi kahvedir.

Kahveci mâbedin teşrifâtçısı.

6 Nevzad Sudi [Odyakmaz]; *Küllük Anıları*, s: 36.

7 Wolfgang Riemann; "Küllük Dergisi/1940", (çev: Fazıl Gökçek), *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, No: 9, ss: 149-156'da "dikkatsiz bir okumayla" Necip Fazıl [Kısakürek] ve Peyami Safa derginin yazarları gibi kabul edilmiştir. Her iki ismin derginin kapağında yer almaması bile onların yazar olmadığını kanıtladır!

8 *Küllük*'ün içeriğinin geniş bir özeti için bkz: Nevzad Sudi [Odyakmaz]; *Küllük Anıları*, ss: 68-75.

Kahve er meydanıdır.

Mahsulün gidişatı kahvede konuşulur.

Kız kaçırma haberi kahveye gelir.

“Filan vuruldu” kahvede duyulur.

Vergi memuru kahveyi ziyaret eder.

Tefeci kahvede işini uydurur.

Muhtar kahvededir.

Kızlar kahve önünde kahkahalar atar, şarkılar mırıldanır.

Tarihte tekkelerin yegâne ciddi rakibi kahveler olmuştur.

1940 harbi Türk köylüsü tarafından kahvenin hoparlöründen dinlendi.

Havadis saati yaklaşınca çömelip, dünyada olup bitenleri dinledikten sonra köylü tarlaya gider.

Kahve, harman zamanı, ekim zamanı boşalır.

Kahveci ekseriya hem berber hem şairdir.

Lâfin kıyası kahve=Köyün stratejik merkezi.

Divan edebiyatı-Halk edebiyatı mücadelesinde kahve halk san'atının saraya karşı kalesi olmuştur.

Tanzimat'tan beri âşık tarzı 'saz şiiri' kahvede dinlenirdi.

Köyde kahveyi terk etmiyen halk san'ati, şehirde kahveden ayrıldıktan sonra en mühim desteğini kaybetti.

Evet şehirde san'at kahveyi kaybetti, yerini melez ve kalpazan bir san'at taklidine kaptırdı, gramofonun ve radyo müziğinin zevksizliği, istikametsizliği, bu hazin vak'ada ağır bir mes'uliyet taşır.

Kahve kollektif san'atin ocağı olmaktan çıktı.

Kart balık konservesi taze balığa nazaran neyse, radyoda Münür Nurettin, kahvede Neyzen Teyfik'e nazaran odur.

Kollektif san'atin ilk şartı olan san'atkârla halkın vasıtasız temasının verdiği coşkunluk, otokritik ve cesaret radyo ile nasıl elde edilsin?

Türk san'atının büyük ızdırabı olan halktan ayrılmış olmak faciasına çare nedir?

Ressamların zengin mahallelerde açtıkları sergiler netice vermiyor -ne maddi, ne de mânevi- mecmualar 20 milyona yaklaşan bir memlekette 2.000 nüshayı zor geçer.

O halde?

Aslan avına çıkan avcı kutbu şimaliye değil, çöle gider.

Seyirciyi, okuyucuyu mu bulmak istiyoruz. Bulunduğu yere; kahveye gidelim.

O halde mecmuamıza bir kahve ismi seçtik, şiiirlerimizi kahvede okuyoruz, yazıyoruz. Sergilerimizi meyhanede açacağız.

San'atin yegâne asâleti diri olmaktır.

San'atimize temel realist halk san'atidir, hitap edeceklerimize inkişaf etmiş kendi lisanlarile konuşmak lazım.

Küllük bir kahve isimdir demiştik, küllük bir istikamettir de.

On dokuzuncu asrın meşhur saz şairlerinden Dertli İbrahim, Tavuk Pazarı'nda Âşıklar Kahvesi'nin tavanında uzun zaman asılı duran şairane bilmeceyi bir gün nasılsa halledebilmişti.

Bugünün şairi, halkla temasa geçmenin sırrını bir kahvenin tavanında bulacaktır. Fakat bizim kastettiğimiz kahve mütekaitlerin bedava gazete okumak üzere günler müddetince pinekledikleri ve tenbel talebelerin derslerini altmış altıya bağlamak için iltihak ettikleri bobstil imalâthaneleri değildir.

Küllük, büyük bilmeceleri halletmek isteyenlerin mecmuası, bu gayrete mâlik olanların kahvesidir”⁹.

4. Yazarlar/Çizerler

Küllük’ün oldukça geniş bir yazar kadrosu mevcuttur. Dönemin “sol” kesiminde yer alan Abidin Dino, Abidin Nesimi, Cavit Yamaç, Doğan Ruşenay [Hasan Tanrıkut], Fikret Adil, Hasan İzzettin Dinamo, Hüsametdin Bozok, Lütfi Erişçi, Sadri Ertem, Suat Taşer ve Suphi Taşhan gibi yazarlar *Küllük*’te yer almıştır.

Derginin kapak deseni Abidin Dino tarafından yapılmıştır. Dergi sayfalarında Zahir Güvemli ve Abidin Dino’nun çizimleri bulunmaktadır.

5. Derginin Kapanışı

Sadece bir sayı yayınlanabilen *Küllük*, Emniyet Müdürü Muzaffer Akalın imzasıyla gönderilen 26 Eylül 1940 günlü bir yazıyla “Dahiliye Vekâleti”nin buyruğuyla kapatılır¹⁰.

Küllük’ün kapatılış nedeni ile ilgili olarak çeşitli rivayetler mevcut. Rivayetlerin tümü derginin kapatılış nedeni olarak Orhan Veli’nin

9 “Küllük Beyannamesi”, *Küllük*, No: 1, Eylül-1940, s: 2.

10 Nevzad Sudi [Odyakmaz]; *Küllük Anıları*, s: 37; Deniz Güner; *Sansür ve İktidar/Cumhuriyet Dönemi Tehdit Algıları*, Yeditepe yay., İstanbul-2015, s: 349 ve Wolfgang Riemann; “Küllük Dergisi/1940”, ss: 153-154. Derginin kapatılması anlaşıldığı kadarı ile beklenmeyen bir gelişmedir. Odyakmaz, *Küllük Anıları*, s: 37’de derginin 2. sayısı için de hazırlıkların yapıldığını, bazı yazı, şiir ve karikatürlerin Abidin Dino’ya teslim edildiğini kaydeder.

“Alnımdaki bıçak yarası
Senin yüzünden
Tabakam senin yadigârın
‘İki elin kanda olsa gel’ diyor
Telgrafın.
Nasıl unuturum seni ben
Vesikalı yârim?”

dizelerini içeren “Tahattür” isimli şiirini göstermekte.

Bir söylenceye göre, derginin yayınlandığı günlerde İstanbul’da bir tütün yolsuzluğu olduğu “söylentileri” ortalıkta dolaşmaktadır ve bu yolsuzluğa değindiği için Orhan Veli’nin şiiri “sakıncalı” bulunmuştur¹¹. Bir başka “hikâye”ye göre ise, o günlerde üst düzey bir parti görevlisi -rivayet olunur ki bu kişi Hasan Âli Yücel’dir- sevgilisine bir “tabaka” armağan etmiştir ve bu durum kamuoyuna yansımıştır. Orhan Veli’nin şiiri bu durumu açıkladığından “şâibeli” olarak kabul edilmiştir¹².

11 Abidin Nesimi; *Yılların İçinden*, s: 196’da kapanış nedeninin “CHP tarihinde yer alan ‘barut iğtişası [yolsuzluğu] olayındaki altın tabakayı hatırlatması” olduğu ileri sürmüştür.

12 Nevzad Sudi [Odyakmaz]; *Küllük Anıları*, s: 117’de “söylentiye göre kapatılma nedeni ‘Tahattür’ şiiriydi. Belki de gerçek nedeni gizlemek için ortalığa yayılmış sözde bir nedendi bu. Bir söylentiye göre de, dergideki yazarların, ozanların genellikle toplumcu, gerçekçi kişiler olarak bilinmesiydi derginin kapatılmasının gerçek nedeni” demektedir. Hasan İzzettin Dinamo; *İkinci Dünya Savaşı’ndan Edebiyat Anıları*, s: 108’de Orhan Veli’nin şiirinin adını yanlış olarak “Oros-pu” olarak vermekte; “sözde bu yergicik Hasan Ali-Yücel’le sevgilisini hedef almıştı. Söylenti” demektedir.

Orhan Veli’nin bazı şiirlerini günlük olaylardan etkilerle yazdığı bilinmektedir. Söz gelimi; “Baka kalırım giden geminin ardından/

6. Açıklamalı Bibliyografya

- Âdil, Fikret; “2 Dost, 2 Hikâye”, No: 1, Eylül-1940, s: 13.
- Ahmed Necati; “Ayrılmak”, No: 1, Eylül-1940, s: 6, [şiir].
- [Aksal], Sabahattin Kudret; “Dolmuşa...”, No: 1, Eylül-1940, s: 9.
- “Aktüalite: Fikret Meselesi ve Son İhtifalın Mânası”, No: 1, Eylül-1940, s: 14, [Tevfik Fikret’i anma toplantısı hakkında bir değerlendirme].
- Berk, N. İlhan; “Memnuniyet Şiirleri”. No: 1, Eylül-1940, s: 7, [şiir].
- Bozok, Hüsamettin; “Halk Tiyatrosunun Esaslarını Ararken”, No: 1, Eylül-1940, ss: 6, 17.
- Çelebi, Asaf Hâlet; “Mısır Kadim”, No: 1, Eylül-1940, s: 9.
- Çelebi, Asaf Hâlet Çelebi; “Asaf Hâlet Çelebi Tarzında Kahve”, No: 1, Eylül-1940, s: 16, [mizahi deneme].
- Dinamo, H[asan] İzzettin; “Ebedî Güzelliğe Kaside”, No: 1, Eylül-1940, s: 8, [şiir].
- Dino, Abidin; “Ne Oldu!/Eskilere Hücum Ederken “Kof”luklarını Sadece Bir Üslupta mı Buluyorduk”, No: 1, Eylül-1940, ss: 3, 19.
- Dino, Abidin; “Yedi Tepe”, No: 1, Eylül-1940, ss: 13, 19, [A. Dino’nun yayınlanacak olan aynı adlı kitabından alıntı].
- Dürder, Baha; “Şöhret ve Kıymet”, No: 1, Eylül-1940, ss: 12, 15.
- Erişçi, L[ütfi]; “Beşir Fuad Kimdir?/Türk Fikir ve San’at Tarihinde Beşir Fuad’ın Rolü, Bir Mübeşşir Rolüdür”, No: 1, Eylül-1940, ss: 4, 18¹³.

Atamam kendimi denize/Dünya güzel/Serde erkeklik var/Ağlayamam” dizeleri Fransa’ya gitmek üzere gemiye binen bir ressam arkadaşının Galata rıhtımından ayrılması üzerine yazılmıştır. Bu açıdan bakılırsa, “Tahattür” şiirinin de güncel bir olaya atıfta bulunduğunu düşünmek yanlış olmaz.

- 13 Hasan İzzettin Dinamo; *İkinci Dünya Savaşı’ndan Edebiyat Anıları*, s: 103’te bu yazının Abidin Nesimi tarafından yayınlanan *Yeni Yol* dergisinin ilk sayısı için hazırlandığını ancak yayınlanmadığını yazar.

- “Fasa Fiso: ‘Yaban’a Dair-Hamle”, No: 1, Eylül-1940, s: 15, [Yakup Kadri’ye yönelik eleştirilerin eleştirisi ile Celâlettin Ezine tarafından yayınlanan *Hamle* dergisinin eleştirisi]¹⁴.
- Güvemli, Zahir; “Küllükoloji”, No: 1, Eylül-1940, s: 5, [sayfada Z. Güvemli’nin bir karikatürü yer almaktadır].
- [Kanık], Orhan Veli; “Tahattür”, No: 1, Eylül-1940, s: 3, [şiir]¹⁵.
- “Küllük Beyanname”, No: 1, Eylül-1940, s: 2.
- “Necip Fazıl Tarzında Kahve”, No: 1, Eylül-1940, s: 16, [mizahi deneme].
- Nesimi, Abidin; “Gençlik Mes’esi”, No: 1, Eylül-1940, s: 8.
- Odyakmaz, Nevzad Sudi¹⁶; “Sual”, No: 1, Eylül-1940, s: 6, [şiir].
- Ozansoy, Munis Faik; “Şairin Mevkii”, No: 1, Eylül-1940, s: 16, [M. F. Ozansoy’un *Çığır* dergisinin 92. sayısında yayınlanan makalesinden alıntılar].
- “Önsöz!”, No: 1, Eylül-1940, s: 16, [Hamle dergisinin önsözünden mizahi nitelikli alıntılar].
- “Peyami Safa Tarzında Kahvehane”, No: 1, Eylül-1940, s: 16, [mizahi deneme].
- Ruşenay, Doğan; “Tezkereci Habip Efendi”, No: 1, Eylül-1940, ss: 12, 17, [İsmail Habib [Sevük]’in *Edebi Yeniliğimiz* adlı kitabının eleştirisi].

Yeni Yol dergisi için bkz: M. Bülent Varlık; *1940’ların Dergileri*, c: III, Sosyal Tarih yay., İstanbul-2021, ss: 61-81.

- 14 *Hamle* hakkında geniş bilgi için bkz: M. Bülent Varlık; *1940’ların Dergileri*, c: I, Sosyal Tarih yay., İstanbul-2020, ss: 26-45.
- 15 Hasan İzzettin Dinamo; *İkinci Dünya Savaşı’ndan Edebiyat Anıları*, s: 107’de “Orhan Veli’nin bu dergiye şiiri konsun mu konmasın mı diye aramızda ufak bir tartışma geçtiyse de dergimiz şimdilik solcu bir dergi olmadığından konmasında hiçbir sakınca olmadığına karar verdik, şiir dergiye girdi” demektedir.
- 16 *1945 İGB Davası*, (der: Rasih Nuri İleri), TÜSTAV yay., İstanbul-2003, ss: 84,239-240,300-301, 324, 326-327’deki bilgilere göre mahkemede “kamu tanığı” olmuştur.

- Sadri Ertem; “Küllük”, No: 1, Eylül-1940, ss: 2,14.
- “Sabahattin Kudret Hakkında Düşündüklerimiz”, No: 1, Eylül-1940. s: 11, [Abidin Nesimi, Asaf Hâlet Çelebi, Cavit Yamaç, L[ütfi] Erişçi, Hüsamettin Bozok, H[asan] İ[zzettin] Dinamo, Suphi Taşhan, Hasan Tanrıkut ve Suat Taşer’in görüşleri].
- “Sait Faik Hakkında Düşündüklerimiz”, No: 1, Eylül-1940, [Abidin Nesimi, Asaf Hâlet Çelebi, Hasan Tanrıkut, Baha Dürder, Cavit Yamaç, Hüsamettin Bozok, L[ütfi] Erişçi, H[asan] İ[zzettin] Dinamo ve Suat Taşer’in görüşleri].
- Seyda, Mehmet; “Tanılmıyan”, No: 1, Eylül-1940, s: 12, [şiir].
- Taşer, Suat; “Bir Kapıdan İçeri...”, No: 1, Eylül-1940, s: 19, [şiir].
- Taşhan, Suphi; “Bekliyoruz”, No: 1, Eylül-1940, s: 6, [şiir].
- Taşhan, Suphi; “Neyzen’e”, No: 1, Eylül-1940, s: 6, [şiir].
- Yamaç, Cavit; “Pazar Yeri”, No: 1, Eylül-1940, s: 7.
- “Yine Kahve-Bay Ş. Dağ-Müşteri-2’inci Müşteri”, No: 1, Eylül-1940, s: 16, [mizahi anekdotlar].